

Бр. Nr 31-3484/1
08-08-2025 20 год. VII

Gkonja-Shkup

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЕТО НА РЕГУЛАТИВАТА

Назив на министерство:	Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини
Назив на предлогот на закон:	Нацрт Закон за геологија (*)
Одговорно лице и контакт информации:	Филип Петровски Filip.petrovski@energy.gov.mk Горан Јовановски Goran.Jovanovski@energy.gov.mk
Вид на Извештај	Нацрт
Обврската за подготовка на предлогот на закон произлегува од:	- Годишната програма за работа на Владата на Република Северна Македонија
Поврзаност со Директивите на ЕУ	Во овој закон се транспонираат одредбите од Регулацијата (ЕУ) 2024/1252 на Европскиот парламент и на Советот од 11 април 2024 година за воспоставување рамка за обезбедување на сигурно и одржливо снабдување со критични сировини и изменување на Регулациите (ЕУ) бр. 168/2013, (ЕУ) 2018/858, (ЕУ) 2018/1724 и (ЕУ) 2019/1020
Дали нацрт извештајот содржи информации согласно прописите кои се однесуваат на класифицираните информации	Не
Датум на објавување на нацрт Извештајот на ЕНЕР:	28. 07.2025
Датум на доставување на нацрт Извештајот до Министерството за јавна администрација:	
Датум на добивање на мислењето од Министерството за јавна администрација:	
Рок за доставување на предлогот на закон до Генералниот секретаријат	

1. Опис на состојбите во областа и дефинирање на проблемот

1.1. Опис на состојбите

Со Законот за минерални сировини („Службен весник на Република Македонија“ бр.136/12, 25/13, 93/13, 44/14, 160/14, 129/15, 192/15, 39/16, 53/16, 120/16, 189/16, 7/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.99/22, 129/23, 253/23, 147/24 и 49/25), се регулирани постапките за доделување на концесии за детални геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини. Се наметна потребата од донесување на нов Закон за геологија со кој ќе бидат регулирани постапките за доделување на концесии за геолошки истражувања на минерални сировини, условите при експлоатацијата и преработката на минералните сировини, како и усогласување на националното законодавство на ЕУ односно се врши усогласување со Регулативата (ЕУ) 2024/1252 на Европскиот парламент и на Советот од 11 април 2024 година за воспоставување рамка за обезбедување на сигурно и одржливо снабдување со критични сировини и изменување на Регулативите (ЕУ) бр. 168/2013, (ЕУ) 2018/858, (ЕУ) 2018/1724 и (ЕУ) 2019/1020.

Покрај обврската за транспонирање на актуелното законодавство на ЕУ во областа на минералните сировини, неопходноста од нови законски решенија произлегува и од досегашната примена на одредбите содржани во важечкиот Закон за минерални сировини, со кое се укажа дека одредени законски решенија треба да се променат за да одговорат на новите потреби и развојни трендови во глобалниот и домашниот рударски сектор.

Имајќи во предвид дека во некои држави во регионот, материјата на деталните геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини се регулира со посебни закони кои само по себе претставуваат сеопфатна и засебна целина, се пристапи кон донесување на посебен закон за геологија.

1.2 Причини за проблемите кои се предмет на разгледување

Следните прашања и предизвици се појавија во досегашната примена на одредбите за геолошки истражувања на минералните сировини содржани во Законот за минерални сировини и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон:

- не беа јасно утврдени постапките за и сите видови на геолошки истражувања на минералните сировини со кои ќе се овозможи одржлива искористување и преработка на минералните сировини, како и зајакнување на мерките за безбедност, заштита на животната средина и здравјето на луѓето, така и од аспект на нивната цел и содржина;
- не е јасно утврдена постапката за едностран раскин на договорите за концесија за геолошки истражувања склучени со концесионерите обврските кои произлегуваат од истите, од аспект на продедуралните дејствија, услови и рокови;
- не беше јасно предвидена можност за дефинирање на минерални сировини од јавен и стратешки интерес;
- не беше предвиден дигитален систем за апликации, сервисирање и управување со минералните сировини;
- не беше јасно дефиниран електронски систем за е-аукција;
- не беа предвидени Геохемиските истражувања на седименти, земјишта и карпи кои се се вршат за согледување на квалитетот на почвата за соодветно нејзино планирање и рационално искористување како и со цел идентификација на концентрации на хемиски елементи и загадувачи;
- не беа предвидени Деталните геолошки истражувања во рударството кои се од клучно значење за успешна и безбедна експлоатација на минералните сировини;
- не беше јасно дефинирана геолошка документација и Геолошката база со геолошки податоци од извршените геолошки истражувања на територијата на Република Северна Македонија и нивно чување и складирање;

- ќе се создаде правна сигурност и подобрување на постапките за доделување на концесија за геолошки истражувања, како и ќе се уредат други прашања од областа на геологијата.

2. Цели на предлог регулативата

- Намалување на ризикот од прекини во снабдувањето поврзани со критичните сировини кои веројатно ќе ја нарушат конкуренцијата и ќе го фрагментираат пазарот во Република Северна Македонија, особено преку идентификување и поддршка на стратешки проекти кои придонесуваат за намалување на зависностите и диверзификација на увозот и со преземање напори да се поттикне технолошкиот напредок и ефикасноста на ресурсите со цел да се ублажи очекуваниот пораст на потрошувачката на критични сировини во Република Северна Македонија;
- Транспарентен начин на доделување на концесиите за геолошки истражувања и увид во геолошка база на податоци.
- Усогласување со одредбите од Законот за државна инспекција за енергетика рударство и минерални сировини.
- Техничко подобрување и доуредување на текстот на Законот а во однос на Законот за минерални сировини и Законот за геолошки завод , во насока истите да бидат применливи во пракса.
- Доуредување на надлежности на Геолошки завод.
- Дигитална трансформација и овозможување на електронски услуги и постапки;
- Обезбедување слободно движење на критичните сировини и производи што содржат критични сировини пазарот, истовремено обезбедувајќи високо ниво на заштита на животната средина и одржливост, вклучително и преку подобрување на нивната циркуларност,
- Јасно дефинирање на сите видови на геолошки истражувања;
- Дефинирање на Геолошка документација за утврдување на резерви на минерална сировина согласно Правилник за категоризација и класификација на минерални сировини како и светски и европските стандарди и извештаи за резерви и ресурси.
- Зајакнување на мерките за безбедност, заштита на животната средина и здравјето на луѓето, така и од аспект на нивната цел и содржина;

3. Можни решенија (опции)

3.1 Опис на решението „не прави ништо“

Република Северна Македонија треба постојано да го усогласува своето национално законодавство во областа на минералните сировини со законодавството на Европската Унија. Поради зголемената потребата од одредени минерални сировини а кои се критични сировини Европската Комисија во 2024 година донесе Регулатива за критични минерални сировини. Регулатива (ЕУ) 2024/1252, чиишто одредби се транспонираат со овој закон.

Ако не се изврши нивно транспонирање, Европската Комисија ќе ја задолжи Република Северна Македонија да се изврши нејзино транспонирање. Исто така, ако не се донесе нов

закон, новите механизми и концепти со кои се дефинираат стратешките и критичните минерални сировини нема да биде постигнато со очекуваната динамика.

3.2 Опис на можните решенија (опции) за решавање на проблемот

Се пристапи кон опцијата согласно која од сеопфатниот важечки Закон за минерални сировини се издвојуваат и се уредуваат во посебен закон/и прашањата поврзани со геолошките истражувања на минералните сировини. Другите разгледувани опции се: 1. Задржување на досегашниот пристап, односно уредување на минералните сировини со единствен Закон за минерални сировини, со кој ќе се уредуваат постапките за геолошките истражувања и експлоатацијата на минералните сировини, или со посебни закони и тоа Закон за геолошки истражувања и Закон за рударство.

Предности на избраната опција се:

- промената е голема во однос на сегашниот пристап, бидејќи начелно се додава една нова глава а поврзана со Законот за рударство, доделување на концесија за стратешки и критични минерални сировини,
- се овозможува електронски услуги, барања и добивање на податоци,
- се овозможува одржливо геолошко истражување кој обезбедува добивање на геолошки информации со минимално негативно влијание врз животната средина, рационално користење на природните ресурси и интегрирање на социјални и етички аспекти во согласност со принципите на одржлив развој
- се овозможува поголема контрола на концесионерите кои вршат геолошки истражувања на минералните сировини а со цел рационално и одржливо искористување на нашите минерални сировини.
- се дефинираат минерални сировини од јавен и стратешки интерес;
- се дефинираат геотермалните сировини кои претставуваат збир на обновливи геолошки ресурси, ги вклучуваат подземните води и топлината на карпестите маси од кои може да се извлече топлинска енергија;
- се уредуваат надлежности на Геолошки завод;
- се предвидува донесување Национална програма за геолошки истражувања а со цел планирање, организирање и реализација на Основните геолошки истражувања.

Како единствена слаба страна на оваа опција е можноста да се појават одредени повторувања и референцирања помеѓу законот за рударство и овој посебен закон во делот на стратешките и критични минерални сировини.

Решенијата кои со овој закон се предлагаат заради надминување на проблемите се следни:

- Транспонирање на Регулативата за стратешки и критични минерални сировини во овој закон, како и давање правен основ во законот за поблиско уредување на прашањата со подзаконски акти, со што ќе се изврши целосно транспонирање.
- Уредување на постапките за добивање на концесии за геолошки истражувања на минералните сировини, а кои се предмет на уредување и на прописите за геологија, но и на прописи во други области. Со законот се дава правен основ или насоки кои понатаму треба да се доуредат и допрецизираат со закони во други области (Геолошки завод, животна средина) и во подзаконски акти донесени врз основа на овој закон со цел постапките низ кои поминуваат инвеститорите (концесионерите) да

бидат појасни во исполнување на нивните обврски и услови како и пократки рокови за решавање по барањата од страна на надлежните органи и институции.

- Подобрувањето на информираноста на потенцијалните инвеститори за постапките што треба да се иницираат заради добивање на одредени информации и документи, но и помошта што би можеле да ја добијат во вид на насоки и олеснета комуникација со надлежните органи и институции, треба да се постигне со воспоставување на со воспоставување на Македонски Рударско-Геолошки Информативен Систем – МакРГИС и на контакт точка во рамките на Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини како и преку Националниот портал за електронски услуги.
- Стратешки минерални сировини кои придонесуваат за безбедноста на снабдувањето со стратешки сировини во Република Северна Македонија а воедно и во Европската Унија имаат статус од национално значење јавен и стратешки интерес.

4. Проценка на влијанијата на регулативата

Можни позитивни и негативни влијанија од секоја од опциите:

4.1 Економски влијанија

Предлог Законот за геологија отвара нови можности за инвестиции во истражувањата за стратешки минерални сировини односно критични минерални сировини кои ќе помогнат во економскиот раст.

4.2 Фискални влијанија

Предлог Законот за геологија ќе има незначителни фискални импликации, односно набавка на софтвер за Македонски Рударско-Геолошки Информативен Систем - МакРГИС, вработување на еден административен службеник во Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини со звање помлад соработник и со работни задачи поврзани со информацискиот систем, за чијашто годишна бруто плата потребно е да се издвојат 550.00,00 денари од буџетот.

4.3 Социјални влијанија

Предлог Законот за геологија нема да има социјални влијанија.

4.4 Влијанија врз животната средина

Предлог Законот за геологија нема да имаат влијанија врз животната средина.

4.5 Административни влијанија и трошоци –

а) трошоци за спроведување

/

б) трошоци за почитување на регулативата

/

5. Консултации

5.1 Засегнати страни и начин на вклучување

Со отпочнување на консултативниот процес ќе бидат вклучени органи и институции од областа на геологија и тоа: Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини, Министерство за животна средина и просторно планирање, Министерство за транспорт и врски, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, единиците на локалната самоуправа како и засегнатата јавност – бизнис заедницата, невладините организации, научните установи итн.

5.2 Преглед на добиените и вградените мислења

5.3 Мислењата кои не биле земени предвид и зошто

6. Заклучоци и препорачано решение

6.1 Споредбен преглед на позитивните и негативните влијанија на можните решенија (опции)

6.2 Ризици во спроведувањето и примената на секое од можните решенија (опции)

6.3 Препорачано решение со образложение

7. Спроведување на препорачаното решение

7.1. Потреба од менување на закони и подзаконска регулатива во областа или други сродни области

Со донесување на овој закон ќе се донесат и подзаконските акти кои се предвидуваат со законот.

Потребно е да се утврдат пократки роковии поедноствени постапки и услови за инвеститорите во:

- Законот за животна средина, Закон за земјоделие, Закон за шумарство, Закон за транспорт – во постапките за издавање на мислења за доделување на концесии за геолошки истражувања

7.2 Потребни подзаконски акти и рок за нивно донесување

1. Правилник за формата и содржината на барањето за вршење на научни геолошки истражувања
2. Правилник за формата и содржината на иницијативата за вршење на проспекциски геолошки истражувања
3. Правилник за формата, содржината и начинот на водењето на книгата за извршени проспекциски геолошки истражувања
4. Правилник за формата и содржината на иницијативата за доделување концесија за детални геолошки истражувања
5. Правилник за формата и содржината на записникот од теренски увид по иницијатива за доделување концесија за детални геолошки истражувања
6. Правилник за формата и содржината на барањето за доделување концесија за вршење на детални геолошки истражувања на ист простор и за ист вид на минерални сировини

7. Правилник за формата, содржината и начинот на водењето на книгата во која се водат извршените истражни работи за деталните геолошки истражувања,
8. Правилник за формата и содржината на решението за назначување на одговорно лице кое поседува лиценца за изведување на работите при вршење на детални геолошки истражувања,
9. Правилник за формата и содржината на барањето за проширување на концесијата за вршење на детални геолошки истражувања,
10. Правилник за формата и содржината на барањето за издавање дозвола за вршење детални геолошки истражувања
11. Правилник за формата и содржината на решението за одбивање на барањето за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања
12. Правилник за формата и содржината на решението за одземање на дозволата за вршење на деталните геолошки истражувања,
13. Правилник за формата и содржината на Елаборат за прекатегоризација на рудните резерви на минералните сировини,
14. Правилник за формата и содржината на одобрение за реализација на годишната програма,
15. Правилник за формата и содржината за определување на заштитни зони на водозафатни објекти за јавно водоснабдување,
16. Правилник за формата и содржината на Одлуката за определување на заштитни зони на водозафатниот објект наменет за водоснабдување од стратешки интерес,
17. Правилник за формата и содржината на Елаборат од извршените геохемиски почвени испитувања,
18. Правилник за формата и содржината на проект за научни геолошки истражувања
19. Правилник за формата и содржината на студија од извршени научни геолошки истражувања и испитувања/научен труд
20. Правилник за формата и содржината на проект за вршење на проспекциски геолошки истражувања
21. Правилник за формата и содржината на елаборат за извршените проспекциски геолошки истражувања
22. Правилник за формата и содржината на проект за вршење на основни геолошки истражувања Правилник за формата и содржината на
23. Правилник за формата и содржината на елаборат за основни геолошки истражувања
24. Правилник за формата и содржината на геолошки карти со толкувачи на истите
25. Правилник за формата и содржината на студија за основни геолошки истражувања
26. Правилник за формата и содржината на студија за оцена на влијанието и режимот на подземните, минералните, термоминералните и термалните води и гас CO₂
27. Правилник за формата и содржината на проект за вршење на детални геолошки истражувања
28. Правилник за формата и содржината на извештај од извршените детални геолошки истражувања
29. Правилник за формата и содржината на елаборат за состојба со руднои резерви
30. Правилник за формата и содржината на елаборат за извршените детални геолошки истражувања
31. Правилник за формата и содржината на Планот за рекултивација на просторот од извршените геолошки истражувања

32. Правилник за формата и содржината на студија за оправданоста на барањето за издавање на дозволата за детални геолошки истражувања
33. Правилник за формата и содржината на студија за оцена на влијанието и режимот на подземните, минералните, термоминералните и термалните води и гас CO₂
34. Правилник за формата и содржината на елаборат од извршени геолошки, геотехнички и хидрогеолошки истражувања и испитувања
35. Правилник за формата и содржината за референтна листа на реализирани проекти/активности од областа геологија
36. Правилник за формата и содржината како и поблиските услови и начинот на добивање и одземање на лиценцата за изработка на геолошка документација, изведување и надзор на геолошки истражувања, како и висината на надоместоците за издавање на лиценцата
37. Правилник за формата и содржината како и поблиските услови и начинот на добивање и одземање на овластувањето за изработка на геолошка документација, изведување и надзор на геолошки истражувања, како и висината на надоместоците за издавање на овластувањето
38. Правилник за формата и содржината и начинот на водење на Регистарот на издадени овластувања и лиценци за изработка на геолошка документација, изведување и надзор на геолошки истражувања
39. Правилник за формата и содржината на барање за издавање на лиценца за изработка на геолошка документација, изведување и надзор на геолошки истражувања и барање за издавање на овластување за изработка на геолошка документација, изведување и надзор на геолошки истражувања
40. Правилник за формата и содржината на книгата за водењето на билансот на минерални сировини
41. Правилник за начинот на издавање на геолошката документација од Геолошки Завод на РСМ
42. Тарифник за издавање на геолошката документација од Геолошки Завод на РСМ

Се предвидува подзаконските актие да се донесат во рок од една година од денот на влегување во сила на овој закон.

7.3 Органи на државната управа, државни органи и други органи надлежни за спроведување:

- Влада на Република Северна Македонија
- Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини
- Државен инспекторат за енергетика, рударство и минерални сировини,
- Државен инспекторат за животна средина,
- Геолошки завод

7.4 Активности за обезбедување на ефикасно спроведување на предлогот на закон

- Изработка и усвојување на подзаконските акти во рокот уврден во законот. Во изработката на дел од подзаконските акти, министерството за енергетика, рударство и минерални сировини очекува поддршка од експерти учествуваа во изработката на законот.

8. Следење и евалуација

8.1 Начин на следење на спроведувањето

Министерството за енергетика, рударство и минерални сировини ќе врши надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

8.2 Евалуација на ефектите од предлогот на закон и рокови

Материјата за геологија и геолошки истражувања на минералните сировини досега беше законски уредена како дел од Законот за минерални сировини, па од таму и досега се вршеше евалуација на ефектите од примената на одредбите за геолошки истражувања на минералните сировини, вклучително и пред започнувањето со изработката на овој закон.

Се овозможува континуирани следење на геолошките истражувања преку воспоставени критериуми и одговорности за концесионерите, министерството, Геолошки завод и Државен инспекторат за енергетика, рударство и минерални сировини.

Со овие механизми вградени во законите, ќе се има континуирана евалуација на ефектите од законот.

Изјава од државниот секретар

Нацрт Извештајот за проценка на влијанието на регулативата е изготвен во согласност со Методологијата за проценка на влијанието на регулативата. Тој дава реална проценка на можните влијанија и очекуваните ефекти, како и трошоците кои се однесуваат на секоја од утврдените можни решенија (опции) за решавање на проблемот.

Датум: 28.07.2025 година

Горан Јовановски
потпис на државен секретар

Изјава од министерот

Врз основа на резултатите од анализите прикажани во Извештајот за проценка на влијанието на регулативата сметам дека препорачаното решение (опција) претставува најдобар начин за решавање на проблемот и постигнување на очекуваните ефекти на најекономичен начин.

Датум: 28.07.2025 година

потпис на министерот

